

Eesti Majandus

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri

4. köide

Tallinnas, teisipäeval, 11. märtsil 1924

Nr. 10 (54)

Sisu:

Toimetuse kommentaar

E. M.: Eesti rahvusvaheline näitus-messe
Tallinnas 14–25. juunini s. a.

Üleriiklise kaupmeeste liidu tegevusest 1923. a.
aruande järgi

Kuld 1923. a.

Inglise maksubilans

Sise- ja väljamaa kroonika

Teated ettevõtete tegevusest

Isiklikud teated

Raha- ja kaubaturu ülevaated

Ilmub kord nädalas

Wäljaandja: Eesti Majanduspoliitiline Selts, Tallinnas

EESTI MAJANDUS

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri
Ilmub Eesti Majanduspoliitilise Seltsi väljaandel
kord nädalas

Vastutav toimetaja N. KÖSTNER

Ainukene majandusline eri-ajakiri Eestis

Juhtkirjad paremate Eesti asjatundjate sulest
Laialdane majandusline informatsioon sise- ja
väljamaalt

Eesti konsulaar- ja kaubandusliste esitajate aru-
anded

Igale ärimehel tarvilikud praktilised teated kau-
banduse, tööstuse ja rahanduse alalt

Ärisse puutuvad juriidilised teated

**Ajakiri ilmub kaubandus-tööstusmi-
nisteeriumi, Tallinna Börse-komitee,
Pankade Nõukogu ja Vabrikantide
ühisuse toetusel**

Tellimise hind: aastas Emk. 1000.- Väljamaale 2000.-
pooles " " 500.- " 1000.

Toimetus: Pikk tän. 40, Tallinnas, tel. 29-39

Talitus: Lai tän. 38, Graafiline ühing „Kiri“ tel. 18-66

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aastas Emk. 1000.— Väljamaale Emk. 2000.—
 pooleaastas „ 500.— „ „ 1000.—

Toimetus: Pikk tän. 40, Tallinnas, tel. 29-39 Talitus: Lai tän. 38, Graafliline Ühing „Kiri“. Telef. 18-66

4. köide. Tallinnas, teisipäeval, 11. märtsil 1924. Nr. 10 (54).

Sisu: Toimetuse kommentaar. E. M.: Eesti rahvusvaheline näitus-messe Tallinnas 14–25. juunini s. a. Üleriiklise kaupmeeste liidu tegevusest 1923. a. aruande järgi. Kuld 1923. a. Inglise maksubilans. Sise- ja väljamõa kroonika. Teated ettevõtete tegevusest. Isiklikud teated. Raha ja kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 10. märtsil 1924.

Tööolud Eesti suurtoöstuses juuli–november 1923.

Statistika keskbüroo on tänuväärilise visadusega oma tööstatistika ala nii kaugele viinud, et meil läinud aasta juulikuust peale on olemas teated mitte üksi tegevuses oleva tööliste arvu, vaid ka nende poolt kuu jooksul tehtud töötundide hulga ja saadud töötasu kohta. Mõnes suunas on teadete kogumine ehk isegi liig kaugeleulatavalt läbi viidud (tehtud tööpäevade ja töötundide arv eraldi, viimane arvestatud täpselt kuni poole tunnini 49 tööala kohta), mõnes kohas jätab ta palju soovida (ei ole näit. vahet tehtud palga- saajate ja töötegijate soo vahel), kuid üldiselt annab ta õige põhjaliku ja üksikasjalise ülevaate tööoludest üksikutel aladel, nii palju kui see puutub tööajasse ja palgaoludesse. Meie teada ei ole seda statistikat senini peaaegu sugugi käsitatud, kuna ta on meil palju suuremat tähtsust on ära teeninud iseäranis ringkondade poolt, kes tööliste küsimuse oma erialaks on teinud.

Stat. keskbüroo kokkuvõtte järele oli suurtoöstuse ettevõtete ja nendes tegevuses olevate tööliste arv Eestis:

	Ettevõtete arv	Tööliste arv M.	N.	Kokku
1. juulil 1922	269	16.622	8871	25.493
1. jaan. 1923	278	15.752	9040	24.792
31. juulil „	292	17.629	11.373	29.002
31. aug. „	293	17.228	11.194	28.422
30. sept. „	290	16.723	10.809	27.532
31. okt. „	292	16.258	10.328	26.586
30. nov. „	282	15.801	10.057	25.858

Selle järele on tööliste arv Eesti suurtoöstuse ettevõtetes langenud viimase viie kuu jooksul natuke enam kui 3000 inimese võrra ehk 12%, kusjuures meestööliste arv on langenud 11% ja naistööliste arv 14%. Kui palju siin tegemist on lihtsa sesoonilise liikumisega ja kui palju tuleb sellest langemisest valitseva majanduslise kriisi arvele kirjutada, on muidugi kaudis keeruline küsimus, mille peale nii lühikeseajalise vaatluse põhjal veel vastata ei saa. Stat. büroo kokkuvõtteid enne juulikuud ei saa vististi selleks otstarbeks ära kasutada, sest et sel ajal nähtavasti veel kestis ettevõtete registreerimine suur-ettevõtetena töökomissaride poolt. Igatahes võib teatud tööliste arvu langemist juulist jaanuarini ka eelmisel aastal tähele panna.

Eelnimetatud tööliste hulk on teinud tööd tundes, nagu allamal:

	Üleüldine töötundide arv	Sellest ületunnitöö	Ületunnitöö %
	(tuhandetes)		
Juulis	5.561	400	7.2
Augustis	5.806	401	6.9
Septembris	5.194	367	7.1
Oktoobris	5.445	315	5.8
Novembris	5.103	280	5.5

Ületunnitöö protsendi langemisest võib igatahes järeldada, et töövõimalused kuust kuusse kitsamaks on läinud.

Statistika keskbüroo kokkuvõtte tööpäevade arvu ja töötundide üldarvu kohta annab muuseas võimaluse

leida tööliste tööpäeva keskmise pikkuse kuus, mis kõikus nagu alamal:

	Keskmine tööpikkus	Sellest langeb ületundide peale.
Juuli	8.40 tundi	0.60
August	8.64 "	0.59
September	8.35 "	0.59
Oktoober	8.33 "	0.48
November	8.34 "	0.46

Nagu sellest näha, on normaal-tööaja pikkus ainult ühel juhtumisel (augustis) olnud 3 min. pikem kui 8 tundi, kuna ta muidu harilikult ikka lühem on olnud kui 8 tundi. Kõige pikem keskmine üldine tööpäev, ületunnid kaasa arvatud, on olnud augustis (8 t. 40 min.) ja kõige lühem oktoobris (8 tundi 20 min.). Muidugi ei tule neid teateid puhta kullana võtta, sest teadete andmine ei või kuigi täpselt sündida. Võib vahest ainult kinnitada, et keskmine tööpäev meie suurtööstuse ettevõtetes ei ole alla 8½ tunni.

Tööpalgana on töölistele väljamaksud, ühes arvatud ületunnitööd, perekonna abirahad ja muud:

Juulis	140,3 milj. m.
Augustis	149,6 " "
Septembris	136,7 " "
Oktoobris	140,9 " "
Novembris	127,2*) " "

Jaotades neid tehtud töötundide üldarvuga saame töötunni tasuks:

Juulis	25,2 m.
Augustis	25,7 "
Septembris	26,3 "
Oktoobris	25,9 "
Novembris	25,0 "

*) Juhime statistika kuukirja tarvitajate tähelepanu selle peale, et käesoleva veebruari numbris, tabel 19 lmk. 44 on silmatorkav kokkuvõtte viga 13 gruppis — kehakatte tööstus. Nimelt on seal ülesantud tööliste makstud palga summama 6.653,3 tuhat, mis teeks välja tunnis 58,5 mrk. Viga on sellest tulnud, et alajaotuses „riiete õmblemine“ on antud üles palgana 4 245,7 tuh. mrk., mis teeb õmblejate keskmiseks kuu teenistuseks 23.000, kuna muidugi peab olema 2300. Kogu selles reas on tööliste palk neljas lahtris 10 korda suuremana ülesantud ja vastavalt üle kogu tabeli kokkuarvatud. Nii ei tule lugeda palkade üldsummana novembrikuul mitte 131,0 milj. mrk., nagu on trükitud, vaid 127,2 milj. mrk. Ka meie edaspidistes kalkulatsioonides on see viga parandatud. Ka teistel kuudel näib see rida kahtlane olema.

Teiselt poolt saame, jaotades töötundide arvu keskmise tööliste arvuga keskmise töötundide arvu ühe tööliste kohta kuus, mille põhjal võime väljaarvata ühe tööliste keskmise kuu teenistuse.. Vastavad andmed annavad järgmise tabeli:

Kuud	Keskmine tööliste arv kuus*)	Keskne töötundide arv tööli. kohta k.	Keskne teenistus ühe tööli. k. kuus
Juuli	29.105	191	4830
Aug.	28.714	202	5210
Sept.	27.977	185	4880
Okt.	27.059	201	5020
Nov.	26.222	195	4850

Silmaspidades, et tööliste keskmine tunnipalk kuust kuusse peaaegu ilma suuremate muutusteta oli, oleneb tööliste keskmise teenistuse peajasjalikult iga kuu tööpäevade hulgast ja on üldiselt võetud natukene alla 5000 mrk. kuus. Kahjuks ei jaota statistika keskbüroo tööliste teenistust soo järele, nii et kindlaks ei saa teha vahet nais- ja meestööliste palga vahel. Need üldarvud, mis kaunis vähest kõikumist avaldavad ja sellepärast enamvähem tõelisele olukorrale peaksid vastama, ise loomustavad meie tööturгу muidugi kõige üldisemates joontes ja vahed üksikute tööharrude vahel on suured. Et selle kohta ülevaadet saada, anname üksikute gruppide kaupa tööliste keskmise teenistuse juulis ja novembris. Ühtlasi saame sellest ka ülevaate tööliste arvu liikumise kohta üksikutes tööstusharudes.

Sellest on kõige pealt näha, et praegu kõikides tööharrudes tööliste arv on langenud, peale naha-, paberi-, toiduainete ja trükitööstuse. Kõige suurem on langemine murdude ja kaevanduste gruppis, mis seletada tuleb turbatööstuse lõppemisega sügisel. Sedasama tuleb oletada telliskivi- ja tsemendi-tööstuse grupi kohta, kus telliskivitööstus ka loomulikult talvel seisab. Muudel tööstuse aladel ei ole langemine väga suur. Tööpalkades võib ainult mõnes üksikus gruppis olulisi muutusi tähele panna, mida aga nähtavasti enim tuleb seletada statistilise kokkuvõtte puudustega. Nii, näit. seletab statistika keskbüroo, et ta turbatööstuse kohta tööaja on välja arvanud, kuu jooksul teenitud rahasummat jagades ühe inimese keskmise päeva tee-

*) Aritm. keskmine tööliste arvust kuu algul ja kuu lõpul.

Tööliste arv.

	31. juuliks			30. novembriks			Keskmine tunni palk	
	mehed	naised	kokku	mehed	naised	kokku	juulis	novembr.
Murrud ja kaevandused . . .	3061	961	4022	2223	365	2588	31	25
Telliskivi, tsemendi ja klaasitööstus . . .	744	243	987	417	104	521	27	27
Masinate instrum. ja aparatuuride valmistamine .	4278	246	4524	4045	201	4246	33	34
Keemiatööstus . . .	291	479	770	283	455	738	21	20
Elektri- ja gaasijaamad . . .	304	25	329	377	21	398	35	30
Tekstiilt.	2508	5754	8262	2500	5453	7953	18	18
Puutööstus	2758	1229	3986	2150	1057	3207	24	26
Nahatööstus	292	83	475	412	113	525	28	29
Paberitööstus	1579	435	2014	1618	495	2113	24	25
Toiduainete tööstus	358	418	776	412	384	796	22	24
Jookide, maitseainete tööstus	304	739	1043	299	628	927	21	21
Kehakatte tööstus	237	389	626	219	364	583	26	22
Ehitustööstus	80	—	80	96	—	96	37	37
Trükitööstus	669	310	979	694	339	1033	35	35
Puhastustööstus	2	59	61	2	75	77	16	16

nistuse peale ja sel moel saadud tööpäevade arvu 8 peale kasvatahes, et töötundide arvu saada. Kuna aga turbatööstuses tükitööl 8 tunnilisest tööpäevast kinni ei peeta ja kauem töötatakse, siis on arusaadav, miks murdude ja kaevanduste gruppis juunikuus tööpalk oli 31 mrk. tunnis, kuna ta talvel oli kõigest 25. Niisama tuleb tehniliste põhjustega nähtavasti seletada tunnipalga langemist elektri- ja gaasijaamades 35 pealt 30 peale. Nähtavasti on jaamad lihtsalt rohkem mustatöölisi arvestanud novembris, kui juunis. Teised muutused on kõik enamvähem tähtsusetad ja ei või nende põhjal otsusi teha.

Suurt huvi pakub aga tööpalka võrdlemine üksikutes tööstusharudes. Sellest on näha, et kõige kõrgemat palka said ehitus- ja trükitöölised (37–35 mrk. tund),

neile järgnevad masinaehitajad (34 mrk.). Kõige viletsamad on palgaolud „puhastustööstuses“ (harilikus keeles – pesukodades), kus ainult 16 mrk. tunnis teeniti. Kui üksikuid madala palgaga tööstusalasid vaadelda, siis paistab kohe silma, et kõigis neis on suur naistööliste ülekaal, nii tekstiiltööstuses, pesukodades, kehakatte tööstuses, jookide ja maitseainete tööstuses jne. Nii ei saa nende andmete põhjal mingisugust otsust teha tööpalka vahede kohta üksikutes tööharudes, ilma palga-andmeid jaotamata tööliste soo järele.

Kui käesolevad andmed vähegi tööga kokku peaks käima, siis peab küll tunnistama, et palgaolud meie tööstuses ja isearanis tekstiiltööstuses, kuhu kuulub veerand kogu töölistkonnast, äärmiselt viletsad on.

Meie viimase kom-
Vastus „Kaja’le“. mentaari puhul Läti-
Eesti tolliuniooni asjus
sõna võttes, teeb „Kaja“ oma pühapäevases
numbris 2. märtsil meie kirjutusest järeldu-
sed ja kirjutab meie arvele asju, mida siin
kohal tagasi tõrjuma peame. „Kaja“ kir-
jutab: „Paistab nagu iseenesest mõistetav
olevat, et põllumeestel majandusliste küsi-
muste otsustamisel kaasa kõnelemise
õigust ei ole... Selle juures aga tõmma-
takse küll kaastööle tööstuse ja kauban-
duse ringkondade esitajad ning nende töö
tagajärjed näitavad nende kaastöö tuntavaid
jälgi. Kes aga sarnase asjade seisukorra
juures kannatab on Eesti... põllumajandus.
Ka meie kaubandustööstus ringkonnad
näikse heal arvamisel olevat, et põllumeeste
hääled ei tohiks meie üldises majanduslikes
kooris kosta. Nende häälekandja, ajakiri
„Eesti Majandus“ avaldab nimelt oma vii-
masest numbris õige isearalisel viisil oma
rahulolematust, et põllumehed ühe ainsagi
korra on julenud küsimuse lahendamise
puhul oma häält tõsta.“

Eestkätt peame kategooriliselt seletama, et
„Eesti Majandus“ ei ole ei majandustöös-
tuse ringkondade hääletoru, nagu „Ühis-
tegelised Uudised“ kord omas vihas meid
nimetas, ega ka nende ringkondade hää-
lekandja. Seda võib igaüks, kes „Eesti
Majandust“ vähegi on jälginud ilma kaht-
lemata tunnista. „Eesti Majandus“ on
omas toimetuse töös seni olnud täiesti ise-
seisev nii hästi tööstuse, kui ka kauban-
duse ja põllumajanduse ringkondadest ja
kavatsseb seda ka tulevikus jääda, vähemalt
niikaua, kui praegune toimetaja lehe ette-
otsa jääb. „E. M.“ väljaandjaks on teata-
vasti Eesti Majanduspoliitiline Selts, kes on
rippumata igasugustest poliitilistest ja
majanduslistest rühmitustest.

„E. M.“ on mitmel puhul küllalt selgelt
oma seisukohta avaldanud ja läheb see
„Kaja“ juhtkirjaniku seisukohaga, et „Eesti
majandus on ikkagi eestkätt põllumajandus“,
täiesti ühte. Viimases mõttes on toimetus
isegi kaugemale läinud kui „Kaja“ juht-
kirjanik ja on meie ametlikku tööstuse
edendamise poliitikat iga hinna eest mitmel
puhul hoiatanud ning selle poliitika taga-
järjel tekkinud väärnähtusi teinekord väga
teravate sõnadega hukka mõistnud. „E. M.“
kommentaaridest välja lugeda, nagu oleks
toimetus arvamisel, „et Eesti majanduses
ainult ärielu huvid tähelepanu väärivad,
põllumees seisku tagatrepil ja oodaku, mis
suured herrad tema saatuse kohta tagaselja

otsustavad“, on küll äärmiselt julge oletus,
et mitte rohkem ütelda.

„Kaja“ juhtkirjanikul on täiesti õigus,
kui ta seletab, et põllumehi vähe on kut-
sutud majandusliste küsimuste lahendami-
sest osa võhna. Kuid sama saatuse on väga
mitmel puhul osaks saanud ka tööstus-
kaubanduse ringkondadele ja iseäranis
harva on küsitud tarvitajate ja töötavate
klasside arvamisi. Et iseäranis töösturid on
suutnud näituseks meie tollitariifide välja-
töötamisel oma mõju maksma panna, tuleb
kirjutada nende suurema initsiatiive arvele.
Põllumeestel ei tuleks mitte hädaldada, et
neid kõrvale jäetakse, vaid ise energilise-
malt asjast kinni haarata. Põllumehed ei
peaks ometi unustama, et nad Eestis valit-
sev rahvaklass on, kes võiksid, kui nad
tahaksid, kogu maa avalikus elus tooni
anda. Töösturite mõju meie poliitilises elus
hindab kõige paremini majandusrühma
saatus viimastel valimistel. Kui nad ennast
aga siiski mitme majanduspoliitilise küsi-
muse otsustamisel rohkem on suutnud
maksma panna kui põllumehed, siis on see
küll otsekohe põllumeeste eneste loiduse
süü.

Meie kommentaari terav ots ei olnud
sugugi sihitud selle vastu, et põllumehed
ennast majanduspoliitikas maksma tahavad
panna, vaid ainult ja üksi selle viisi vastu,
kuidas seda põllumehed, töösturitelt halba
eeskujuga võttes, Eesti-Läti tolliuniooni eel-
tööde puhul teha tahtsid. Niisama ei ole
meil ka mõttessegi tulnud Eesti põllumeeste
esitajaid Riias asjatundmatuses süüdistada,
vaid meie ei ole neid ainult pidanud ega
pea ka täna entsiklopedistideks, kes mõne
päeva jooksul oleks võinud asjatundlikult
kokkuseatud tollitariifi käisest välja raputada.
Niisama ei kõiguta meid ka „Kaja“ juht-
kirjanik arvamises, et Eesti põllumeestel
(kahjuks!) seni oma selge tolliprogramm
puudub. See, mis Eesti põllumeeste kong-
ressidel ja märgukirjades küsimuse kohta
on räägitud, läheb „Eesti Majanduse“ seis-
kohaga peaaegu täpselt ühte. „Riigi majan-
duses on see kasulik, kui meie endi vilja
kõrgeväärtusliku seemneviljana välja saame
vedada, tarvilisel korral väljast harilikku söögi-
vilja odavama hinnaga sisse tuua“. (Üleriiklise
põllumeeste esituse märgukiri vabariigi valit-
susele 7. nov. 1921). „Meie riigi põllu-
majapidamine on peaaesjalikult karjapida-
mise peale rajatud. Enne sõda, kus ka
teravilja sisse veeti, jätkus karjasaadusi:
piima, võid, liha, juustu suuremal hulgal
välja vedada. Ka senini on vahetõrja tera-

vilja kasvatamises ja karjapidamises peaaegu endiseks jäänud, mispärast teravilja sissevedamise juures meil karjasaadusi välja vedamiseks jätkub. (Märgukiri vabariigi valitsusele 12. juulist 1921). „Sisseveetavate ainete peale tolli panna, aga mitte väga suur, ainult uhkus- ja maiusasjad tulevad kõrge tolli alla panna. (Kindral Laidoneri kõnest 3. üleriiklises põllumeeste kongressil märtsis 1923). Samal kongressil seletas minister G. Westel, et kaitsetollid peavad ajutiselt iseloomu kandma ja on õigustatud ainult niisuguste ainete kohta, mille valmistamine ainult loomulikkude tingimiste peal põhjeneb. „Meie tollitariif on niiviisi kokkuseatud, et esimese järgu tarbained, kas täiesti tollivabad on, nagu teravili, loomatoidud, väetisained jne., ehk õige väikese tollimaksu all seisavad. Mida kaugemale nihkuvad üldtarvidusest ained, seda kõrgemale tõusevad ka tollimäärad. Kes tahavad kookisid süüa ja vahuviina juua, need võivad ka tollikulu kanda“. Nendele seletustele vastandiks leiame küll põllumeeste kogude saadikute juhtnõõridest, mis samal kongressil vastu võeti, nõudmise: „sisseveo tollid karjasaaduste, samuti uhkusasjade peale sisseseada,“ kuid kogu kongressi tegevuse aruandest ei ole näha, kuidas see nõudmine saabus. Ükski mõjuvatest kongressi liigetest ei ole teda toetanud. Kuid ka niisugusel kujul ei ole see nõudmine kellegi programm, sest et selles seisukohta avaldatakse ainult kahe keerdküsimuse kohta tollitariifis. Nii ei usu meie ka praegugi mitte, et meie põllumeeste esitajad Riias mingisuguste juhtnõõride järel talitasid, ja peame sealset kokkulepet ainult isiklikeks kokkuleppeks Eesti ja Läti esitajate vahel, ilma et selle taga Eesti põllumeeste autoriteet seisaks.

Nii jäävad mõlemad meie väited küsimuse all olevas asjas seisma. „Kaja“ juhtkirjanik läheb üleüldse mõõda küsimusest, mis meie kommentaari põhitooniks oli, nimelt et väga õnnetu oli mõte üksikute kihihuvide alusel Läti-Eesti internatsionaalsid looma hakata, mis tolliuniooni teostamist ainult raskendada võib, ja niisama ei lausu ta mitte sõnagi, kas põllumeestele enne Riia kokkulepet, mis pealegi tänini põllumeeste eest saladuseks on jäänud, mingisugust tolliprogrammi oli või ei olnud. Meie ja „Kaja“ juhtkirjaniku vahel on igatahes põhjalik lahkimine selles asjas, missugune põllumeeste tolliprogramm peaks olema, kuid see on hoopis ise küsimus. Meie võime

ainult veel kord kinnitada, et meie seda sugugi „pahameelega ei näe, kui põllumehed oma majandusliste huvide kaitseks välja astuvad ja põllumehi sel puhul kiruma ning kahtlustama ei ole hakanud“ ja igatahes ei kuulu meie mitte nende hulka „kes armastavad õige tihti kõnelda, et põllumajandusele vähe tähelepanu pühendatakse, millest majanduskriisid tekkida j. n. e. ja kellel need sõnad ainult keelel on, mitte aga südames.“ Et niisugused herrad olemas on, selle juures meie ei kahtle, kuid neid tuleb igatahes hoopis mujalt otsida, kui „Eesti Majanduse“ toimetusest.

Eesti tsemendi kvaliteedist.

Kaub.-tööstusministerium kirjutab meile: Henry Faija & Co. portlandtsemendi katsumisvabrikud ja keemilised laboratooriumid Londonis tunnistavad kirjas, mis 31. dets. 1923. a. Asseriini tsemendivabrikule saadetud:

„Teie küsimise peale, missugune arvamine meil Teie tsemendi kvaliteedist üleüldse on, vastame, et meie peame teda portlandtsemendiks, mis paremate Inglise ja Euroopa sortidega üheväärtusline“.

Nii siis on Aseri vabriku uus valitsus vähemalt seda kätte saanud, et Aseri tsement Eesti tsemendi nime enam välisringkondadele ei riku. Kui sellele heale tunnistusele varsti ka suur tsemendi eksport järgneb, siis võiks rahvamajanduse seisukohalt küll õnne tänada, et vabrik õigetesse kätesse on sattunud.

Eesti rahvusvaheline näitus-messe Tallinnas 14–25. juunini s. a.

E. M.

Kaupade ja vabrikusaadustega tutvustamiseks on praeguse korra juures esimese tähtsuse omandanud kaubamessed, mida korraldatakse kõikides riikides kas ainult oma ehk ka teiste riikide väljapanekutega. Viimasel juhtumisel omab messe rahvusvahelise iseloomu, saades kauba nõudmise ja pakkumise kohaks mitte ainult selle ringkonna ehk riigi nõuetele vastavalt, kus messet korraldatakse, vaid kõikidele ringkondadele ja rahvastele, kes messel esinevad, ehk sellest oma kaubandus-tööstuse ehk üldse majandusringkondade läbi osa võtavad.

Messe ülesanne on koondada ning süstematiseeritult välja panna kaupade proovisid, mille järele tarvitaja võib vastavat kaupa tellida, ehk kaubaga tuttavaks saada. Siin peab ennast välja pakkuma kaup ise oma headuse ja hinna läbi. Selle järeldusel ei anta messedel enam kaupade eest auhindasi, vaid messe korraldajate peaülesanne seisab selles, et kaupasi võimalikult laialdaselt väljavalikus näha oleks, ja et messele koondada rohkem äriühingondasid omalt ja väljamaalt.

Kaubandus-tööstuse näitustel aga on teatavasti peale ärilise külje ülesandeks eriti demonstreerida edu vastavatel aladel, mille tõenduseks jagatakse välja auhindasi. Puhtkaubanduslisest seisukohast on seega messe tähendus palju suurem ning messede perioodiline korraldamine arusaadav.

Meil Eestis omab aga messe veel suurema tähenduse selle tõttu, et meil kui noores riigis valmistajad ja tarvitajad teineteist veel vähem tunnevad. Samuti tuntakse veel koguni vähe meie väljaveo artiklid väljamaal. Ka pole veel meie kaupmehed ja tarvitajad leidnud alalist kaubaturgu väljamaal, nii et koguni huvitav on ka väljamaa poolt pakutavate kaupadega tutvuneda, seda enam et viimasel ajal nendel turgudel tuntud ümberpaigutamine käsil.

Veel suurem tähendus on Tallinnal, kui keskkohal (geograafiliselt) Balti mere ümbruse riikide peres, ühtlasi sellel et Tallinna kaudu läheb õige suur osa kaubandust läänest idasse ja tagasi. Kõige sellele vastavalt omab Tallinn kui rahvusvaheline kaubandus-tööstuse messe koht esimese järgu tähenduse ning peab loomulikult hivi äratama isegi kaugemates riikides.

Tänavune näitus-messe on Eestis esimene sellesarnane, täites messe kui ka näituse ülesannet. Senini on meil korraldatud ainult näitusi. Ka kaubandus-tööstuse aladel on tänavuse näitus-messe eel käinud kaks kaubandus-tööstuse näitust 1922. ja 1923. a. Nende korraldamine ning hea kordamine näitas, et tarvidus on suur samuti meil, kui ka väljaspool. Küllalt on nimetada, et läinud näitusel olid esitatud peale Eesti veel suurem osa huvitatuid väljamaa riiksid. Näituse väljapanekute arv ulatas üle 600. Rahvast käis üle 100.000. Edu oleks tingimata veelgi suurem olnud, kui mitte 3 nädala pärast laulupidu ei oleks olnud, mis osavõtjaid ära tõmbas. Tänavu aga on ka aeg valitud niisugune, kus harilikult eriti maal tööde vaheaeg ja et see ka meie ilusam aeg, kus Tallinnale

ligipääsemine mõnus ja hõlbus maad, merd ehk õhku kaudu. Siis on loota, et näitus-messe koondab palju rohkem osavõtjaid kui kunagi enne.

Esimene ülesanne aga oleks, et näitus-messelt ükski meie ettevõtte ehk isik ei puuduks, kellel on pakkuda ehk kes tarvitab saadusi. Eriti peaks esitatud olema täielisel määral meie oma maa saadused siseturu tarvis, kui ka väljaveoks. Et meil eelolevate tolli-ühionide kaudu turg laieneb, siis on oma turule määratud kauba väljapanekul laialdasem iseloom. Ei tohi unustada, et meil isegi siseturul veel vähe tuntakse oma valmistatud saadusi, millega tutvunemiseks näitus-messe paremat juhust pakub. Kuid sama tähtis on, et näitus-messel oleks esinenud võimalikult täielikult vastavate kaupadega riigid, kes oma saadusi meile pakuvad ehk meie messel võimalust tahavad saada ligematele ehk kaugematele naabritele oma kaupasi pakkuda. Siin oleks eriti huvitavad teised Balti mere ümbruse, kui ka kaugemad riigid, eriti Vene, Inglise, Soome, Läti, Leedu, Tšehhoslovaakia, Poola, Ungari, Rootsi, Daani, Saksa jne. Näitus-messe annab selleks parema võimaluse kui näitus.

Meie vastavad kaubandus-tööstuse ja põllutöö organisatsioonid ning ringkonnad, samuti valitsuse ja omavalitsuse asutused, kuid eriti veel meie esitajad väljamaal, saavad muidugi selleks kaasa aitama, et esimene näitus-messe Eestis kujuneks täielikumaks ja suuremaks samuti väljapanekute kui ka osavõtmise poolest.

Ei tohi ka unustada seda suurt poliitilist tähendust, mis näitus-messel on meie noore riigi seisukohalt.

Et näitus-messe ajal Tallinna koondub osavõtjaid ja külalisi kodust ja võõrsilt, siis on soovitatav, et samal ajal võimalusi katsetaks luua tutvunemiseks meie maaga, vaimlise ning kehalise arenemisega. Selleks on soovitatav et juba varakult vastavad organisatsioonid asuks eeltöödele. Eriti oleks soovitatav sama aja peale korraldada oma ning ka rahvusvahelisi ajakirjanikkude, töösturite ehk kaupmeeste, või laevasõidu kongressisid, spordivõitlusi, vabaõhu etendusi, küllakutseid põllutöö, tööstuse ehk kaubanduse jne. ringkondadele.

Kõigel sellel saab kahtlemata suur mõju olema näitus-messe kaudu mitte ükski Eesti kaubandus-tööstuslik läbikäimist õhutada, vaid laialdaselt meie majanduslisele arenemisele kaasa töötada.

Kui meie vastavad ringkonnad neid mõtteid tõsiselt teostama hakkavad, mida

varem seda parem, siis oleme kindlad, et esimene Eesti näitus-messe muutub meie majanduslise ja vaimlise elu suurpäevaks. Näitus-messe vastava korralduse eest tehniliselt kannab muidugi hoolt a/s. „Näitus“, kus esitatud kõik meie ülemaalsed kaubanduse, tööstuse, põllumajanduse ja laevanduse organisatsioonid ning kellel juba vastav praktika seljataga.

asemele kandidaat h-ra S. Orloff, — loosi läbi langesid juhatusest välja h-rad A. Keiserermann, A. Abram, ja H. Valdmann. — Peakooolekul 9. veebruaril s. a. valiti need herrad ühel häälrel tagasi ja peale selle veel uuteks juhatuse liikmeteks h-rad konsul J. Puchk, G. Tofer ja H. Väljamäe. Liidu alaliseks sekretääriks on h-ra R. Berendsen. Liidu büroo asub Harju tän. 36.—

Üleriiklise kaupmeeste liidu tegevusest 1923. a. aruande järgi.

Üleriikline kaupmeeste liit püüdis läinud 1923. a., eelmise tegevusaasta eeskujul, oma jõudu ja oskust mõõda neid ülesandeid täita, milleks ta asutatud ja mida põhikiri talle kohuseks teeb, nimelt valitsuse asutuste ja kaupmeeskonna vahel vahemeheks olles koduriigi kaubandust edendada ja arendada. Sellel otstarbel on liidu juhatuse poolt peetud terve rida koosolekuid Tallinnas, aga ka teistes linnades, nii kui Tartus, Võrus, Narvas, Viljandis ja Haapsalus. Neil koosolekutel selgitati maksude küsimust ja õhutati kaupmeeste organiseerimist. Liidu juhatuse poolt on valitsuse asutustele esitatud 18 märgukirja mitmesuguste küsimuste kohta; osa neist märgukirjadest on rahuldatud, osalt on rahuldamata jäänud. Liidu büroos on peale 100 kaupmehe juriidilist nõu ja juhatust saanud ja neile tarvilisi paberid valmistatud. Liidu juhatuse pidas 21 koosolekut. Kirjasid tuli sisse aasta jooksul 541, välja läks 3199. Liidu liikmeteks oli läinud aastal 10 kaupmeeste seltsi ja peale selle 150 üksikut kaupmeest.

Sisse tuli aasta jooksul Mrk. 606.225.— missugune summa ka kõik välja läks ja aasta lõpuks mõned arved ja nõudmised koguni rahuldamata jäid. Üldiselt on liit kogu aasta rahalise kitsikuse all kannatanud, mis ka tema tööd ja tegevust on halvanud. Kui liit mitte üksikute kaupmeeste avitajat kätt poleks tunda saanud, siis oleks pidanud ta oma tegevust enne aasta lõppu katkestama. Käesoleva aasta eelarve kokkuseadmisel on väljaminekuid äärmiselt vähendatud ja eelarve Mrk. 530.000.— peale tasakaalu seatud.

Liidu juhatuses oli läinud aastal h-ra R. Renning (esimees), A. Abram, A. Kakit, A. Keiserermann, V. Prii, H. Valdmann, A. Miller, ja H. Vinnal. Et h-ra Vinnal enne aasta lõppu juhatusest lahkus, astus tema

Kuld 1923. aastal.

Tuntud J. M. Keynes kirjutab:

Viimase aja mõtteavalduste hulgas kulla tuleviku üle pakub erilist huvi Firma Samuel Montagu & Co. aasta ülevaade kallismetallide turu kohta. Pea kogu maailma kullatoodang on Indiasse ja P. A. Ühisriikidesse rännanud. Kuid kumbaski nendes maades — seletab Firma Montagu — pole kulda vahetusabinõuna liikvele lastud.

Esimeses nendest maadest vaadeldakse kulda kui väärtmetalli, mis rupiate suhtes sarnases vahekorras seisab, et ta keiserliku valitsuse poolt määratud vahekorras kõrvale kaldub. Teises interneeritakse ta hoolega Federal Reserve panga tagavaradesse, ning tema juurekasvu jälgitakse argliku murega, kas ta mitte hindade ja majanduse peale halvavalt mõjuma ei hakka. Teiste sõnadega: Ühisriigid kannatavad teataval määral sama halbtuse käes, mis Midas'e kuningat tabas.

Briti kuningriigi ja muude maade kullatoodang (arvatud unts 4 £ 4 s. 11³/₄ d.) jaguneb järgnevalt:

	1000 £			
	1923	1922	1921	1920
Transvaal	38.800	29.800	34.500	34.700
Kanaada .	5.500	5.200	3.900	3.300
Australia .	3.300	3.700	4.200	4.700
Rodeesia .	2.700	2.800	2.500	2.300
India . .	1.800	1.800	2.000	2.100
Ida-Afrika	900	900	900	1.000
Briti kuningr. kokku .	52.500	44.200	48.000	48.100
Muud maad .	20.000	19.800	20.000	21.210
Kogusumma .	75.500	64.000	68.000	69.300

Praegune ühendatud kuningriigi kulla tagavara koosneb

Inglise Pangas	126 milj. £
Riigikassa tähtede reservis	27 „ „
Kokku	153 milj. £

Briti riigi ülejääv tagavara — 105 milj. £ — jaguneb järgmiselt.

Australia	24.800.000
Kanada	38.200.000
India	22.300.000
Uus-Meremaa	7.900.000
Lõuna Afrika	11.000.000
Väinade asundus	800.000

Kokku 105 milj. £

Samal ajal valdavad Ühisriigid enam kui kolm korda rohkem kulda, kui Briti riik kogusummas üldse, nimelt üle 784 milj. £;

Ü. R. riigikassa	145.500.000
Liidu Reservpangad	638.500.000

Kulla sissevool Ühisriikidesse ulatas 1923. a. läbisegi kuus 25 milj. \$. Kuid ühiki dollariit pole sellest ära tarvitatud ning Federal Reserve süsteemi kogu kullatagavarad moodustavad praegu 80% kogu liikvel olevast paberrahast ja deposiitidest, mis varem kätesaamata vahakord. Ühisriikidel kulub läinud aasta jooksul järjekulult ligikaudu 100 milj. £, et kulla hinda kantslikult ühekõrgusel hoida (nimelt, 30 milj. £ tagavarade prot. entideks ja 70 milj. £ uue üleliigse kulla sisseveoks).

Ometi kestaks sama nähtus endiselt edasi, kui ka Ühisriigid uue kulla vastuvõtmiseks oma raha väljaandmise lõpetaks: läinud aastal tagavara kapitaalide juure tulnud 70 milj. £ saaks ainult teistel teedel omandatud. Ei või leppida, kui arvatakse, et sarnane olukord kestab kui kaua kesta võiks. Sest praeguse suurenemisprotsessi juures kasvaks Federal Reserve panga kullatagavara — muidugi siis, kui inflatsioonist tõsiselt eemal hoitakse — kuni 100%-ni liikvel olevatest rahamärkidest. Mis tehakse aga siis? Kas lõpetatakse kulla ostmine, või lepitakse soovimata inflatsiooniga.

Kui sarnaste olukordade surumisel Ühisriigid oma raha eest uue kulla juureostmise lõpetaks — mida teha võidakse, ilma et mingi Ameerika huvi selle all kannataks

ja ilma et Ameerikas liikvel olevat raha kullasse vahetamist puudutataks —, siis peaksid kullatootjad oma suurema osa kullatoodangu jaoks Inglise panga hinna vastu võtma. Sel juhtumisel võidaks naelsterling otsekohelelt oma endise kulla väärtuse, saades samal ajal dollari suhtes (teatava) disagio. Ning kui ei soovita Ameerika jälgedesse asuda ja oma raha kulla vintsutustest ära hoida (mida omale muidugi lubada ei suudeta), siis seisaksime samuti embakumba ees, kas lõpetaksime raha väljaandmise kulla eest või lepiksime soovimata inflatsiooniga.

Need mõtted võivad ju äärmuse laadi kanda, nad näitavad, kui vaevane tulevik kulda ees ootab, ja missugust ebaisu võrku nad nende silmis peaks sünnitama, kes isenesest mõistetavalt usutavaks peavad, et kulla edaspidine väärtus muutunud tingimuste juures just samasugustest mõjudest oleneb, nagu see enne sõda sündis.

Mõned ütlevad, et ülaltoodud arvudest peegelduv Briti riigi tugev huvi kullakaevanduse vastu põhjuseks on, mispärast meie suuri jõupingutusi tegime, et kulla väärtust ühe kõrgusel hoida.

Kui kõiki terve rahasüsteemi argumente ühiskondlikkude kasude suhtes arvesse võtame, siis tasub tõepoolest selle peale tähelepanu juhtida, et meie võlg Ameerikale kullas kindlaks on määratud; et meie võla aastane koorem kullatööstusest saadavatest kasudest mitmekordselt suurem on, ja et iga kulla väärtuse langus seda koormat kergendab.

Oleks varajane sarnase asja, nagu kulla tulevikku ennustada, mille küljes inimsugu nii kaua aega ripub. Ainult kaks korda oleme ajaloos sarnaseid asju näinud, mida võrrelda võiks sõja tõttu Europa jumalakodade varanduse (s. t. panga tagavarade) laiali pillamisega, — üks kord kui Aleksander Persia panga tagavarad (s. t. jumalakodade varandused) röövis ja teine kord kui Hispania Meksiko ja Peru paljaks tegi.

Mõlemale sündmusele järgnes püha metalli katastrofiline langemine. Kui meie käesolevat olukorda kogemuste najal otsustada tahame, siis peame küll palju enam ajaloose pilku heitma, kui seda City teeb. Ning kui meie neid oma mõistusega otsustada tahame, siis peame oma mõistusel lubama palju halastamatumalt tegutseda.

Rahareformil on kaks eesmärki: Konjunktuur-kõikumisi ära hoida ja tööpuudust ning kõiki teadmatuste halbtusi pehmen-

dada. Rahaüksust tuleb esimese järgu tarbeainete väärtusega siduda, milte äga mõne idamaaliselt särava asjaga kõita, asjaga, millele Egiptuse ja Kaldea panga direktorid maagilisi omadusi andsid, mis äga iseenesest tarbetu ja väevaste tuleviku välja-vaadetega on. (Wirtschaftsdienst).

Inglise maksubilans.

Kaubandusministeeriumi ametliku hindamise järele oli 1923 a. maksubilans Inglismaale £ 97 milj. võrra aktiivne, mis tähendab aktiiv-saldo vähenemist 1922. aastaga võrreldes £ 58 milj. võrra. Sisseveo ülekaal oli sel aastal £ 203 milj., 170 milj. vastu aastal 1922.

Teenistus laevandusest on hinnatud £ 110 milj. peale, niisama nagu 1922. a. Tulud kapitaali mahulusest väljamaal on hinnatud £ 200 milj. niisama palju kui 1922. a., kuid sellest on mahaarvatud £ 50

milj. £ 25 milj. vastu 1922. a. Briti võlgade katteks Ameerika valitsusele Mitmesuguseid muutusi ei ole tehtud ka Briti tulude hindamises komisjonidest ja teistest teenistustest, nagu kinnitus ja pangandus. Need tulud on üldiselt hinnatud £ 40 milj. peale. Kõik need nägemata teenistused kokku teevad välja £ 300 milj., sellega £ 25. milj. vähem kui 1922. a.

Alljärgnev tabel annab ülevaate Briti maksubilansi kohta viimase 15 a. jooksul (milj. naelsterlingites):

Arusaadavalt on kõik niisugused hindamised loomulikult ainult ligikaudsed.

Tabelist on näha et summa, mis Briti läinud aastal võis väljamaale investeerida on nominaalselt umbes $\frac{1}{2}$ sellest mis 1913 a., kuid silmaspidades naelsterlingi langemist on see summa realselt muidugi palju väiksem. Kuna naelsterlingi ostujõud on langenud umbes 42% võrra 1913. aastast, siis on selle aastaga võrreldes läinud aasta reaalne maksubilansi aktiiv-saldo ainult £ 56 $\frac{1}{4}$ milj.

Tegelikult on läinud aasta jooksul väljamaal investeeritud 135 milj. naela ehk umbes niisama palju kui läinud aastal.

	1907. a.	1910. a.	1913. a.	1920. a.	1922. a.	1923. a.
Kaupade ja kulla sisseveo ülekaal	142	159	158	343	170	150
Puhas sissetulek välismaail investeeritud kapitaalidest	160	187	210	200	175	150
Puhas sissetulek laevandusest	85	90	94	340	110	110
Komisjonid	25	25	25	40	30	30
Teised teenistused	10	10	10	15	10	10
Nägemata ekspordi üldsumma	280	312	339	595	325	300
Ülejääk uuteks investeerimisteks välismaail	138	153	181	252	155	97

Kirjavastus.

S. L., siin. Teie kirjale vigade asjus Eesti statistika kuukirjas ei saa meie ruumi anda, sest samasuline kiri ilmus juba varemalt „Kajas“ nr 56, 27. veebr. s. a. kellegi metsakaupmehe poolt „Tähtsamate Eesti majandus- ja ühiskondlike elu ilmutuste“ tabelis on metsamaterjaali väljavedu valesti üles antud ning vea põhjus seisab selles, et ühel juhtumisel on selle all mõistetud kogu meie metsamaterjaali väljavedu, teisel äga ainult „muu metsamaterjaali“ väljavedu, ilma laudade, plankude ja tikutraadita.

Bibliograafia.

H. Neuhaus. Omavalitsuse arvepidamise põhjooned, Tallinn, 1923. Eesti Linnade Liidu kirjastus.

Raamat esineb meie erikirjanduses algupärase arvepidamise käsiraamatuna omavalitsustele, eestkätt linnadele. Raamatu iseäralduseks võiks lugeda seal käsitud

endise Moskva Kaubandus-instituudi prof. Rudanovski uuemat budgetiviisilist kooli, mis nõuab ainult reaalse summade arvestamist, kõrvaldades täitsa eelarve summade korrespondeerimist põhiraamatutes. Seega läheb käsitatud viis kameraalsest ja eelarvelisest arvepidamisest sootu lahku, kuid annab siiski täielikuma ülevaate asutuse tegevusest kui ka arusaadava bilansi. Budgeti ja teiste viiside iseäraldused on praktiliste näidetega selgesti väljendatud ja mitmesuguste linna raamatupidajate koosolekute otsustega põhjendatud. Nähtavasti tegutseb see süsteem Eesti linnades juba kolmat aastat hea eduga (Tallinnas kuuldavasti juba 1917. aastast). Lõpuks on vähematele omavalitsustele, seal hulgas isegi valdadele budgetiviisiliseks arvepidamiseks arusaadavaid näpunäiteid kavandite kaudu antud, mida kasutada võib iseäranis nüüd, kus päevakorda on võetud uue arvepida-

mise süsteemi loomine meie vallavalitsus-tele.

Tähtsamad majanduslised kirjutused Eesti ajakirjanduses.

J. Anderson. Võrdlevad jooned uue Eesti tolliseadustiku ja endise Vene tolliseadustiku vahel. „E. Politseileht“, 1. märtsil 1924, nr. 8 (16).

Lina, või ja metsa väljavedu Eestist. „Kaja“, 5. märts. 1924, nr. 63.

Prof. Dr. E. Berendts. Linnade tulude allikatest. „Majaomanik“, 6. märts. 1924, nr. 17 (9).

Eesti-Soome vahelisest kaubandusest. „Kaja“, 7. märts. 1924, nr. 65.

Toimetusele saadetud kirjandus.

„E. Politseileht“ nr 8 (16) — 1. märts. 1924. Administratiiv-õigusline aegkiri.

„Kasvatus“ nr. 1 — jaanuar 1924. Kasvatus-teaduslik ajakiri. Eesti õpefajate liidu häälekandja.

„Sõdur“ nr 9 — 1. märts. 1924. Sõjaasjanduse ajakiri. Kindralstaabi valitsuse väljaanne.

„E. Mets“ nr. 5. — märts 1924. Metsa ja jahiasjanduse ajakiri.

„Majaomanik“ nr. 17 (9) — 6. märts. 1924. Majaomanikkude Seltside Liidu ja Tallinna Majaomanikkude Seltsi väljaanne.

Kroonika.

Amelikud teated kaubandustööstus- ministriumilt.

Soome.

(Helsingi Eesti saatkonnalt)

Postühendus Tallinna kaudu Lääne-Euroopasse on Soome lehtedes jälle päevakorras. Kuna laevaühendus Turku-Stockholmi liinil (158 meremiili) on tänava talvel selgesõi näidanud, et seda teed üksinda on võimata korralikku ühendust pidada, on soomlaste hulgas eriti suurt poolehoidu leidnud mõte a'alise laevaühenduse korraldamiseks Helsinki-Tallinna liinil (45 meremiili). Märtsikuus saab uus jääõhkkuja Hansa valmis ja võimalikult pea katsutakse laevaühendust avata otsekohe Helsingi-Tallinna vahel. On ka selgunud, et üksinda lennukitega, korralikku ühendust ei ole võimalik pidada. Kesktalvel on lennuseit täiesti ärarippuv jääoludest: lumetuisk, udu merel ja paks lumi maandamiseks ja startamiseks teevad praegugi suuri raskusi.

Metsakontsessioon soomlastele Ida-Karjalas. Ida-Karjala peakomissaar dr. Edw. Gylling teatab, et tema ja Soome kapitalistide vahel on tehtud leping metsade kasutamiseks Tuulijoe ja Lieksajoe ümbruskonnas Repola kihelkonnas. Konsortsiumi liikmed on Soome endine kaubaminister Erkki Makkonen, advokaat E. Saraste ja tuntud kommunist proua Hella Wuolijoki-Murrik. Enamlaste tingimusteks on, et soomlased ehitavad Soome-Vene piirile saeveski, mille toodang oleks 6000-7000 stand. aastas. Karjala kommuna muretsseb veskile kõik saepakud (120.000 f.). Konsortsium maksab Karjala-kommunale pooles väljamaale müüdud saetud kauba hinnast. Samuti annab konsortsium tarvilikel määral krediiti kommunale puude raiumise ja parvetamise kuludeks.

Soomes võetakse teade vastu segavate mõtetega. Sest küsimus on, kas suudab Karjala-kommuna ületähtse omal jõul puid raiuda, parvetamisest rääkimata.

Eesti ja Soome võid olla Daani märkide all Inglismaale saadetud. Inglise parlamendis olla

arupärimisega valitsuse tähelepanu asja peale juhitud. Soome lehed kirjutavad, et vähemalt Soome võid ei ole olnud võimalik Daani võina edasi müüa, sest viimasel ajal pole Soome sugugi Daanimaaale võid müünud. Kas Eesti võid tõesti niiviisi läheb Inglise turule, pole teada.

Soome põllumehed kirjutavad valimiste eel oma kihutusprogrammis m. s. selle üle, et kuna valitsused ei ole siitamaani rutanud Eesti-Soome kaubalepingu revideerimisega, tuleks uues parlamendis võtta see küsimus üles arupärimise teel. Nagu teada, seisab põllumeeste viimne kevadel tehtud ettepanek veel tänini Soome välisministeeriumi kaubanduspoliit osakonnas, ega ole sealt kaugemale saanud.

Kanaada viljatoodang. Neil päivil pidas Helsingi kaupmeeste ühisuse koosolekul tuntud äriimees Kalle K. Auermaa väga huvitava kõne Kanaadast, ilma viljakauba tsentrumina. Herra Auermaa on laialt reisinud Austraalias, Jaapanis, Hiinas ja Kanaadas. Ta tähendas, et Kanaada maaalast on umbes $\frac{1}{8}$ ehk 1.213.000 ruutkilomeetrit põlluharimiseks kõlbulikka, kivideta tasandikka. Mulla paksus on 45-60 sentim, kliima väga soodne. Põlluks on sellest maast haritud alles $\frac{1}{6}$. See annab iga aasta 30 milj. tonni vilja, millest 12,7 milj. tonni nisu. Olla tõenäolik, et juba lähema kümne aasta jooksul neid arvused võib 6-ga kasvutada, sest eeldused on olemas:

- 1) Maas on rohkesti kapitaal (väljamaalaste deposiitid 6 miljardi doll.)
- 2) emigratsioon on soovitatav ja toob see alati tööjõudu ja valuutat sisse;
- 3) praegu on pankades rohkesti raha, liikuv raha on kolmekordsest kullaga kaetud;
- 4) krediidi saamine on kerge;
- 5) tööpuudust ei ole;
- 6) Kanaada riigi väljaminekud on väiksed;
- 7) Kanaadal pole oma kaitseväge, ega ka välisesiisust; neist kannab Inglismaa murel ka Kanaada eest;
- 8) nii otsekohe sed kui ka kaudsed maksud olla väiksed;

9) maas on üle 6000 ruukilomeetrit laevasõidule kõlblikka veeleid, siis rohkesti kivisüüt ja koskedes 47 milj. hobusejõudu jne. Vilja ja eriti nisu kasvatamiseks on kõik eeldused olemas.

Viljasordi paranduse peale pannakse suurt rõhku. Nii ongi Kanaada nisu juba terve ilma turul esimesele kohale saanud. See on ülelõõnud nii Ühisriikide kui Argentiina ja Austraalia nisu. Juba 1911. ja 1912. aastatel New-Yorki näitustel sai Kanaada nisu kõik esimesed auhinnad. Vilja väljaveokontroll on eeskujulik. Halba vilja ei lasta sugugi välja: see lihtsalt põletatakse maha. Kanaadas on 4500 vilja-elevaatori, 1333 jahuveskit, nende väärtus on 62 milj. doll. nende jahvatuskapasiteet 11,5 milj. kg. päevas. Kõige suurema veski kapasiteet olla 3,1 milj. kg päevas, ehk $\frac{1}{3}$ Soome tervest nisuimportiist aastas. Kanaada nisu väljavedu a. 1923 oli 46 milj. kvarteri (= 290.79 liitr.), Ühisriikide 25, Argentiina 19 ja muud maad kokku 10 milj. kvarteri. See näitab, et Kanaada kauaks ajaks edaspidi on nisukauba valitsejaks ilmaturul. Vene nisul ei olla enam kunagi võimalik oma turgusi võita. Odessast toodi vilja enne sõda sagedasti Gibraltari kaudu laevadega Helsingi ja Tallinna. Tee on niisama pikk Kanaadasse, 15–18 päeva sõit.

Kõne võeti kiiduavaldustega vastu. Soome põllumeestele muidugi niisugused teated ei meeldi, sest kuna Kanaada villi on hästi odav, ei ole Soome põllumehele muud abinõu oma ameti ja vilja kasvatuse toetamiseks, kui kõrged viljatollid.

Soome-Vene kaubandus. Nagu teada, viidi omal ajal Soomest piima ja piimasaadusi rohkel arvul Peterburi. Enamlased on selle sisseveo täiesti seisma pannud. Soome Põllumehed on kategooriselt nõudnud venelaste käest Soome piimasaaduste sissevoolu. Venelased tahavad asjas kaubelda ja nõuavad kaubalepingus vastusoodustusi, sellest hoolimata, et juba nüüd sissevedu Venemaalt Soome on suurem kui ümberpöörduft.

Teated ettevõtete tegevusest.

Uued aktsiaseltsid ja osahisused.

Opetajate o/ü „Liit“. Tegevusala: koolidele ja muile tarvitajale kirjutusmaterjaali, õpeabinõude, kirjanduse, kunstitööde jne. kättesaadavaks tegemine. Põhikapitaal: Põhikapitaal seisab koos osamaksudest. Osatäht on Mk. 5.000. Asutajad: M. Timusk, A. Lossmann, M. Aitsam ja O. Mäik. (R. T. nr. 31/32–1924, a.).

„Balti metalli ja tooresainete kaubandus-tööstus a/s.“. Tegevusala: kauplemine metallidega ja igasugu tooresainetega ning nende ümber töötamine. Põhikapitaal: Mk. 3.000.000, mis jaotatud 3.000 akts. à Mk. 1.000. (R. T. nr. 33–1924, a.).

A/s. „Tartu Pärmivabrik“. Tegevusala: Tartus asuva pärmivabriku päralt oleva tööstuse ja kaubanduse ettevõtete omandamine, tegevuse jätkamine ja laiendamine, kui ka uute vabrikute, tehaste, keemiliste ja tehniliste laboratooriumide ja kaubandusliste ettevõtete asutamine; põllusaaduste, puude, turva ja kivide igasugusteks tarbeaineteks mehaaniliselt ehk keemiliselt ümber töötamine. Asutajad: J. Raudsepp, J. Pudersell, J. Lill, E. Kiipus, A. Janson, K. Laussen, J. Rumberg, O. Rüllil ja R. Grünthal. Põhikapitaal: Mk. 6.000.000, mis jaotatud 6.000 akts. à Mk. 1.000. (R. T. nr. 34–1924, a.).

A/s. „Esthonian Wood Company“. Tegevusala: Metsasaaduste valmistamine, nende ümber töötamine ning igasuguste kaupade sisse- ja väljavedu ja nendega kauplemine nii sise- kui ka väljamaal nii omal kui ka komisjoni arvel. Asutajad: J.-L. Hoff, R. Schulmann ja E. Himmels jerna. Põhikapitaal: Mk. 10.000.000, mis jaotatud 1.000 akts. à Mk. 10.000.— (R. T. nr. 35–1924, a.).

Ärikalender.

11. märtsil.

A/s. „Concordia“, korralline peakoosolek, kell 6 p. l., Tallinnas, Pikk t. 32 (Immobiil-Panga ruumides).

12. märtsil.

O/ü. „Eugen Bewer ja Ko.“, korralline peakoosolek, kell 7 p. l., Tallinnas, Kinga t. 10.

14. märtsil.

Estimaa Tööstuse ja Kaubanduse Pank, korralline peakoosolek, kell 6 p. l., Tallinna, S. Karja t. 7.

O/ü. „Aesti“, erakorralline peakoosolek, Tallinnas, Kuninga t. 2.

15. märtsil.

Nikolai-Johannes Pukki'i kinnisvara oksjon (v. „E. Majandus“ nr. 42).

Eesti A/s. „John Nurminen“, korralline peakoosolek, kell 6 p. l., Tallinnas, V. Karja t. 12.

Pärnu Linatööstuse A/s., korralline peakoosolek, kell 2 p. l., Pärnus, Rääma t. 37.

Eesti Rahvapank, korralline peakoosolek, kell 4 p. l., Tallinnas, S. Karja t. 19.

16. märtsil.

Sakala Pank, korralline peakoosolek, kell 11 e. l., Viljandis, Lossi t. 15.

Kirj. o/ü „Täht“, korralline peakoosolek, kell 11 homm., Tallinnas, S. Tartu m. 61.

17. märtsil.

Richard Krau'ri kinnisvara oksjon (v. „E. Majandus“ nr. 43/1923, a.).

18. märtsil.

A/s. Balti puuvilla-keetramise ja kudumise vabrik, erakorralline peakoosolek, kell 5 p. l., Tallinnas, V. Karja t. 8.

Muudatused ettevõtete põhikapitaalides.

A/s. „Tartu Pärmivabrik“ on oma põhikapitali Mk. 6.000.000 pealt Mk. 24.000.000 peale suu-

rendanud. Põhikapitaal on jaotatud 24.000 akts. Mk. 1.000.

O/ü. „Graphik“ on oma põhikapitaali Mk. 10.000.000 pealt Mk. — 6.000.000 peale vähendanud. Põhikapitaal on jaotatud 600 osat. à Mk. 10.000 (enne 10.000 à 1.000),

Eesti A/s. „Muravei“ on oma põhikapitaali Mk. 500.000 pealt Mk. — 1.000.000 peale suurendanud. Põhikapitaal on jaotatud 1.000 akts. à Mk. 1.000 — (R. T. nr. 3.—1924. a.).

Tähtsamad vähempakkumised.

Merejõudude staabi tehnika osakond (Sadamas, Uus Hollandi t.), kinnisel, 20. märtsil s. a. kell 10 homm. — manillarossi 3434 kgr., kanepitrossi — 540 kgr., kanepinööri — 360 kgr. ja plagusid (mitmesuguseid) — 190 tk. ja 20 komplekti.

Sv. Var.Val. Intendantuuri osakond (Tallinnas, Pagari t. 1, tuba 11), 14 märtsil s. a. kell 11 e. l. — suuremal arvul teed.

Riigi raudteevalitsuse varusiosakond (Tallinnas, Tehnika t. 16 tuba 2), 22. — 26. märts. s. a. — portselaan-isolaatore ja piipe, traati (raud-, teras ja tsingitud) ja kulvi maalrivärve.

Isiklikud teated.

Abieluvaranduse lahutamise lepingud. Reisel (Roosa) Samuli t. Berkoviitš, sünd Zipukoff ja Josep Daveti p. Berkoviitš; Hans Vann ja Anna-Marie Vann, sünd. Reits; Paul Kõrm ja Leonore Kõrm, sünd. Krumets (R. T. nr. 31/32—1924. a.).

Kaubalaadimised riigi raudteel.

Üksikutel nädalatel on meie era-kokkuvõtte järele riigi raudteedel (laiaroopalisel, Paide-Tamsalu, Valk-Mõniste ja kindluse Nõmme-Vääna kitsaroopalistel liinidel) kaupu laaditud järgmisel määral (vagunid):

	18—21. jaan.	24—31. jaan.	1—6. veebr.	7—13. veebr.	13—21. veebr.	22—29. veebr.
Teravilja ja jahu . . .	48	109	87	77	74	87
Kartulid . . .	17	13	19	6	13	24
Elusloomi . . .	92	76	67	90	74	92
Linu . . .	36	37	33	60	53	49
Põletispuid . . .	461	590	541	629	551	534
Muud metsamaterjali . . .	119	254	288	427	508	499
Põlevkivi . . .	57	110	57	122	57	126
Muud era-kaupa . . .	624	904	804	1015	987	1068
Kokku . . .	1454	2093	1902	2426	2317	2479
Raudtee veod . . .	109	211	195	223	277	338

Kokku laaditud . . . 1563 2304 2097 2649 2594 2817

Tallinna laiaroopalisesse kaubajaama on samade aegade jooksul sisemaalt sisse tulnud:

	1—7. veebr.	8—14. veebr.	15—21. veebr.	21—29. veebr.
Teravilja ja jahu . . .	2	4	1	2
Kartulid . . .	2	1	9	—
Põletispuid . . .	286	278	436	339
Metsamaterj. . .	52	116	164	182
Linu ja takku . . .	6	10	13	7
Muud erakaupa . . .	41	3	59	42
Põlevkivi . . .	50	51	42	24
Kokku . . .	439	463	724	599

Viimased börse kursid*)

	London			Stockholm			Helsingi			New-York		
	1923 a. 8. III.	1924. a. 29. II. 7. III.		1923 a. 8. III.	1924. a. 29. II. 7. III.		1923 a. 8. III.	1924. a. 28. II. 6. III.		1923 a. 7. III.	1924. a. 29. II. 7. III.	
Naelsterling . . .	—	—	—	17.66	16.48	16.465	169.50	170.95	170.95	4.688	4.30	4.294
Dollar	4.696	4.306	4.285	3.76	3.83	3.83	36.10	39.78	39.78	—	—	—
Prantsuse frank . . .	77.58	102.01	112.11	22.85	16.05	14.80	219	164	161	—	—	—
Helveetsia frank . . .	—	—	—	70.20	66.40	66.25	—	—	—	—	—	—
Rootsi kroon . . .	17.67	16.47	16.43	—	—	—	9.60	10.38	10.38	—	—	—
Soome mark . . .	168.25	171.25	170.50	10.47	9.63	9.625	—	—	—	—	—	—
Daani kroon . . .	24.551	27.125	27.28	72.00	60.80	60.45	6.92	632	627.50	—	—	—
Hollandi gulden . . .	11.892	11.532	11.532	148.65	143.00	142.70	14.26	14.85	14.835	—	—	—
Eesti mark	—	—	—	—	—	—	10.75	10.50	10.55	—	—	—
Kuld per unts . . .	88/2	95/11	96/1	—	—	—	—	—	—	—	—	—

*) London noteerib kurssi: £ 1 nii mitu vastava maa rahaüksust. Mujal on noteerimisviis nagu Tallinnas, s.t. kurs näitab ühe naelsterlingi ja dollari hinda oma maa rahaüksustes ja kõikide teiste valuutade hinda 100 üksuse eest.

Tallinna börs kursisedel

Kuupäev		1 dollar	1 naelsterling	1 biljon Saksa r. mk.	100 Soome marka	100 Rootsi krooni	100 Daani krooni	100 Prantsuse frk.	100 ^o Holl. guld.	1 Lat	100 ^o Czechosl. kr.	1 kuld rubla	100 Itaalia liiri	100 ^o Helveetsia fr.
3.III	O.	378,5	1624	—	944	9830	5935	1550	14100	71,75	1085	188	1630	6575
	M.	379,5	1631	90,—	954	9930	6035	1600	14200	73,25	1115	—	1660	6625
	T.	379,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4.III	O.	378,5	1623	—	944	9830	5940	1510	14100	71,75	1085	188	1620	6575
	M.	379,5	1630	90,—	954	9930	6040	1560	14200	73,25	1115	—	1650	6625
	T.	—	—	—	—	—	—	—	14165	—	—	—	—	—
5.III	O.	378,5	1624	—	944	9830	5930	1540	14075	71,75	1085	188	1620	6575
	M.	379,5	1631	90,—	954	9930	6030	1590	14175	73,25	1115	—	1650	6625
	T.	379,5	1631	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6625
6.III	O.	378,5	1624	—	943	9825	5925	1510	14100	71,75	1085	188	1620	6575
	M.	379,5	1631	90,—	953	9925	6025	1560	14200	73,25	1115	—	1650	6625
	T.	—	1630	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7.III	O.	378,5	1624	—	944	9825	5935	1475	14075	71,75	1085	188	1620	6575
	M.	379,5	1631	90,—	954	9925	6035	1525	14175	73,25	1115	—	1650	6625
	T.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8.III	O.	378,5	1620	—	944	9825	5925	1380	14055	71,75	1085	188	1615	6565
	M.	379,5	1627	90,—	954	9925	6025	1430	14155	73,25	1115	—	1645	6615
	T.	—	—	—	—	—	—	—	14155	—	—	—	—	—

Tähtsamate en gros kaupade hinnad, mis läinud nädalal kauba börsel koteerimise komisjoni poolt koteeriti.

Jahud: nisu, pehme, kõrgem Ameerika sort. pd.	570—700	Kohvi, Kesk-Ameerika sordid	4200—5000
" sõre Ameerika "	650—720	Mexiko	—
A/S. Rotermanni tehaste jahud:		Tee, lahtine Pekoe broken, Java	4600—4800
nisu, pehme, "	520—640	" Orange Pekoe, Java	5600—6000
" sõre "	640—670	" " " Tsei'on	6000—6600
" pehmed, teised sordid "	—	" " " Moning, Hiina	4200—4400
Rukki jahud "	295—300	Suhkur, peenike, valge, Saksamaa	1100—1110
püül "	410—455	" Java	—
Nisu, Vene "	255—260	" Poola ja Czechoslovaakia	1130—1150
Rukis Eesti "	280—285	Siirup, kartuli, B 42 ^o	750
Vene, "	—	" " B 38 ^o	—
Kaerad, toidu, Vene "	255—260	" " " Glucose	725
Odrad, "	—	Sool, lahtine	54—55
Erned, rohelised, Eesti "	—	Heeringad, Yarmouth, Mattie tünn	4500—4800
" Hollandi "	—	" Shotti Mat Full	4800—5000
Riis, Burma II. "	660—680	" " Mattie	4700—4900
Kartulid, eksport fob Tallinn "	—	" " Norra Full	—
piirituse "	—	" " Islandi	2500
Kartuli tärklis „Superieur“	585—600	Liha, sea, I. sort pd.	1360—1440
Piim, pudelites ltr.	20	" looma, I. sort	600—900
Või, melerei, eksport pd.	4720—4800	Pekk, eksport, I s.	—
Margariin, väljamaa	1920—2000	Heinad, aasa vaguniviisi	—
Juust, kohalik, Schveitsi. pd.	2320—2520	Õlikoogid, linaseemne	270—275
Kaseiin	—	" palmi	215
Munad, eksport I. s. sinine tpl.)	15—16	" päevali le	270—275
II. s.	14	" soja	345—355
Kakao, Inglis	1200—1400	Nisukliid	180—190
" Ameerika	1100—1200	Rukkikliid	—
" Hollandi	1600—1700	Puuvilla riie, Bjas, D. I. ars.	37,5—41,75
Kohvi, Rio, Santos	3200—3500	" " Mitkal, ekstra	29—30,75
		Lina, Liivi R. pd.	2400—2450
		" Võru-Petseri	2750—2850

Lina seemned, õli 87 $\frac{1}{2}$ % basis fr. Tall.	---	Tsement, Portland, Port-Kunda	
" külvi 93-99 pd.	---	pütt 10 pd. 10 naela	pütt 745
Takud, Codilla I. "	---	Tsement, Portland, Port-Kunda	
" II. "	---	pütt 10 pd. 10 naela fr. Kunda. "	---
Kivisüsi, auru, Yorkshire 2k. pest. "	59-62	Tsement, Portland, Aseri "	690
" Newcastle "	57-58	Kriit, toores pd.	85-100
" sepa "	64-66	" pestud "	110-130
Koks, valu "	95-100	Asfalt "	160
" gaasi "	85	Tõrv, kivi "	---
Põlevkivi, I. sort "	10	" puu "	---
Põlevkivi, II. sort "	7,5	Lubi "	---
" III. " "	5	Gips, tikkides frko Isborsk "	---
Raud, sordi "	280-300	" jahvatatud "	---
" talad (T) "	230-	" krohvimise, loko "	70
" vits "	440-490	Teliskivid, I. sorti, tuhat, fr. Tall.	6100
" raud plekk "	420-460	Puumaterjalid, saetud D/B/B/	
" tsingitud "	720-760	Esti Strd I, II ja III s. frko Tal. "	---
Teras Inglis "	---	Puumaterjalid "	---
" Saksa "	---	" IV s. "	---
" nikkel "	---	" propsid; 7x7 "	---
" vedru "	450-500	" liiprid "	---
" tööriistade "	1100-1200	Põletispuud, sega 20% okaski, k sld.	5300-5600
" talla "	320-340		---
Malm "	240-250	Nahk, talla, Eesti kodumaa tooresnahast valmistud . pd. I s.	4400-4600
Inglistina "	7200-7500	Nahk, talla, Ameer. tooresn. valmist. I sort	5000-5200
Seatina "	950-1000	Nahk talla, Ameer. tooresn. valmist. II sort	4400-4600
Vask, plekk punane "	4000-4800	Toores nahk väiksed ja suured "	---
" valge "	3600-4600	Tuletikud, origin. kast (500 pakki)	5800
Tsink-plekk "	1600		
Masinaõli, Vene, Nobel No. 6. "	535-540		
" Ameerika "	520-540		
" solaar "	---		
" Vacuum Vene "	1000-1300		
" auto "	700-750		
Tsilindriõli, Vene "	600-730		
" Ameerika "	500-700		
Põlevkivi õli "	180-240		
" pigi "	300		
Nafta, Vene "	240-260		
" Ameerika "	200-210		
Petrooleum, Vene "	280-290		
" Ameerika "	280-290		
Bensiin, Vene "	600-650		
" Ameerika "	600-650		
Piiritus, eksport. (excl. vaat) fob ltr.	\$ 0,20		
Pesusooda pd.	185-195		
Seebikivi 72% Inglis "	540-590		
Parafiin 50-520 "	---		
" 120-1340 "	---		
Parkimise ekstrakt "	850		
Väävel, õie 98% "	360-400		
Värvid, nigrosin vees sulav, välj. kg.	525		
" tsinkvalge Saksa roh. PZ. pd.	1680		
" Prantsuse "	1680		
" tinavalge Inglise "	1450		
" ooker Prants. "	300		
Väetisained Superfosf. „Silva“ (k. 6 pd.)			
" 17-18% fr. Tallinn. "	---		
" Superfosf. E. T. K. must kukk (k. 6 pd.) 18-20% fr. Tallinn. "	---		
" Thomasjahu k. 100kg. 15-17% "	---		
" Kaalisool, 30%, kott 6 pd. frko jaam 40% "	---		
" Kainiid 12% lahtine, pd.	---		
" Norra salpeeter, kott 6 pd. "	---		
" Vosvoriit, Eesti 6% "	---		
Paber, rotatsiooni "	410		
		Prahid :	
		Lina	
		Tallinn - Stettin tonn	---
		" - Ghent "	---
		" - Dundee "	---
		" - Belfast "	---
		" - "	---
		" - "	---
		Takud + 0%	
		Puumaterjalid D/B/B/ standard	
		Tallinn - London "	---
		" - E. C. C. P. (Ingl. idarand) "	---
		" - Antwerpen "	---
		" - Southampton "	---
		" - Manchester "	---
		" - "	---
		" - "	---
		Segakaup tonn	
		Tallinn - Stettin "	---
		" - London "	---
		" - Stockholm, või "	---
		" - "	---
		" - "	---
		Kartulid	
		Tallinn "	---
		" "	---
		" "	---
		" "	---
		" "	---
		" "	---
		" "	---
		" "	---
		" "	---
		" "	---